

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

2 In quibus existit hæc potestas legitima vestigalis imponendi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

Ex venditione vel permutatione.

Medina qu. 13. vt si vendas domum 1000 aureis, quibusdam locis soluendi Principi 100 aurei, id est, decima pars pretij, ita fit in Hispania, teste Conarr. & Medina supra; sed dimidium soluit emptor & dimidium venditor. si autem domum permutes cum alia domo, vel cum agro, ex vtraque resoluitur decima pars, quasi duplex sit venditio.

Aliquando vectigal accipitur amplè, vt etiam tributum complectatur, & sic agri dicuntur vectigales, ex quibus penditur tributum: vt notat Conarruias.

Munera triplicia.

Præter hæc debita, sunt quædam onera subditorum, quæ à Iurisperitis *Munera* vocantur. ea autem sunt triplicia, realia, personalia, mixta. *Munera realia* sunt obsequia, quæ Principi præstantur rebus subditorum, vt iumentis, plaustris, canibus. *Personalia*, quæ per ipsas personas exhibentur: vt seruire certis temporibus Principi in aula vel foris, illum ad hæc vel illa loca, aut etiam ad bellum comitari. *Mixta* sunt quæ vtroque exhibentur; vt cum quis suis sumptibus teatet illum ad bellum comitari. His positus, sic

DVBITATIO I.

Quæ conditiones requirantur vt vectigal seu tributum generatim acceptum censeatur iustum.

5 Quinque conditiones iusti vectigalis iuxta Caiet.

Caietanus in Summa v. Vectigalia iniqua, requirit quinque conditiones, nempe vt sit iustum ex agente, ex fine, ex forma, ex materia, & ex vsu.

Ex agente iustum est, quando imponitur ab eo, qui habet legitimam auctoritatem; & consequenter illis, qui non sunt exempti.

Ex fine, quando est iusta causa imponendi: hæc duplex est; Prima, sustentatio dignitatis Principis: cum enim Princeps pro Republica laboret, eam regendo, in pace conferuando, & defendendo, iustitia postulat vt vicissim Respublica eum pro dignitate sustentet: dignus enim est operarius mercede sua. Hæc ratione tributum est iustum Principis stipendium. Secunda, Necessitas, vel certè magna utilitas boni publici, cui alia ratione subueniri nequit; vt si miles necessarius pro defensione patriæ, pro securitate viarum; si instauranda opera publica, &c.

Ex forma, quando debita proportione imponitur, nempe pro ratione facultatum cuiusque, & contractuum, quos quisque facit; ne pauperes grauentur præ diuitibus, & non mercatores præ mercatoribus: iniquum enim est si pauperiores amplius ad Principis statum vel communia impendia conferre cogantur quàm ditiores; aut non mercatores, quàm mercatores; aut si alij præ alijs immodicè grauentur.

Ex materia, quando imponuntur illis rebus, quæ negotiationis causa deferuntur, & non illis quæ ad vltius necessarios & inopiæ solatium emuntur & venduntur; vt sunt panis, potus communis ciuium, caro, & similia.

Ex vsu, quando infumuntur in causam publicam, ob quam sunt imposta, & non prorogantur vltra necessitatem.

7 Hæ omnes conditiones debent concurrere iuxta Caietanum, vt vectigal iustum censeatur: vnde

etiam quinque modis fieri potest vt sit iniquum. Primò, *Ex auctore*: vt si non habeat auctoritatem Principis, aut imponat exemptis. Secundò, *Ex fine*: vt si non imponatur ob publicam necessitatem, aut magnam utilitatem. Tertiò, *Ex forma*: vt si subditi onerentur absque proportione debita; vel si grauamen sit immodicum: vt si alicui speciei (v.g. cereuisiæ vel farinæ) tantum imponatur, vt qui illum faciunt & vendunt, non possint ex lucro sustentare: respectu enim horum est immodicum. Quartò, *Ex materia*: vt si imponatur rebus ad vitam omnino necessarijs. Quintò, *Ex vsu*: vt si non impendatur ad publicam utilitatem.

Aduerte, illud de materia, non esse omnino necessarium, vt infra dicemus. vnde Medina C. de restitutione qu. 13. solum requirit tres conditiones ad iustitiam vectigalis. Prima est, Vt sit auctoritas imponente. Secunda, Vt sit iusta causa ob quam imponitur. Tertia, Vt conuenienti forma seu proportione imponatur. proportio enim est veluti forma vectigalium, cum debeant imponi secundum rationem iustitiæ distributiue. His conditionibus concurrentibus vectigal iustum erit, & iuste exigetur. quòd si postea non impendatur vt oportet, tunc cessat causa exigendi: non enim est iusta causa exigendi, nisi curetur vt in eam impendatur.

3 Medina requirit tres tantummodo.

DVBITATIO II.

In quibus existit hæc potestas legitima vectigalis imponendi.

Respondeo, Existere tantum in ijs Principibus & Rebus publicis, quæ in sua administratione Superiorem non agnoscunt. Primùm igitur hæc potestas est in Summo Pontifice, qui in locis, quæ ipsi in temporalibus subsunt, potest tributa imponere, & ea alijs concedere. in alijs autem locis directè non potest; quia tributa debita sunt Principibus sæcularibus pro regimine ciuili seu temporali; pro spiritali autem non dantur tributa, vel vectigalia, seu gabellæ; sed decimæ.

Si tamen id esset necessarium ad bonum Ecclesiæ, (vt si Turcæ infinito numero se infunderent in orbem Christianum, vel hæretici supra modum inualesceret, & Principes Christiani essent negligentes, nec alia suppeteret ratio succurrendi) posset Papa extra ditionem suam temporalem, aliquod vectigal imponere, & subsidia necessaria imperare; quia habet plenam potestatem in temporalibus, prout necesse est ad defensionem Ecclesiæ & bonorum spiritalium. & omnes Christiani non minus tenentur obtemperare & succurrere Pontifici ad defensionem Reipublicæ spiritalis, quàm Principi sæculari ad defensionem Reipub. ciuili, cum ipsi ad vtramque Reipub. pertineant. Posset etiam in tali casu Principem Christianum, qui nollet opitulari, deponere, & alium sufficere, qui tributa necessaria ad huiusmodi sumptus imponat, & Ecclesiam defendat. Denique posset ciuitati seu Reipubl. dare ius absolutum & independens se administrandi, & non agnoscendi Superiorem in temporalibus, priuando priorem Principem suo regno in penam illius criminis: horum enim omnium est eadem ratio: quia supremam potestatem habet in temporalibus in ordine ad

9 In Summo Pontifice.

10 Potest vbi que tndi vcl.

ad spiritualia, vt communiter Theologi tradunt, de quo plura 2. 2. q. 1. art. 1. o. dicenda sunt.

11
Secundò, In Concilio generali.

Hęc potestas est in Concilio generali, vt patet ex cap. Super quibusdam. §. Præterea, de verborum significat. vbi Innocent. III. sic ait: *Duximus declarandum, illa esse pedagia, guidagia, salinaria interdicta, quæ non apparēt Imperatorum, vel Regum, vel Concilij Lateranensis largitione concessa, vel ex antiqua consuetudine, à tempore, cuius non extat memoria, introducta.* Ex quibus verbis colligitur Primò, Hanc potestatem concedendi vectigalia, esse in quouis Concilio generali; quia omne Concilium generale patem auctoritatem habet. Secundò, Eam potestatem esse etiam in Pontifice; (vt rectè notat Caietanus v. Vectigalia) quia tota Potestas, quæ est in Concilio, est in Pontifice, cum totum Concilium non maiorem habeat iurisdictionem quam Pontifex solus, vt passim Theologi tradunt. Porò quando hæc potestas dicitur esse in Concilio, accipiendum est Concilium cum suo capite; quale fuit Concilium Lateranense; non enim est vlla ratio, cur hæc potestas debeat concedi Concilio acephalo, cum hoc dici vix possit Concilium, & iure diuino teneatur caput, si desit, eligere.

12

Aduerte tamen, hic non dici, Concilium posse imponere; sed solum insinuari, posse concedere: quod potest fieri dupliciter. Primò, Concedendo tributa ex locis Ecclesiæ subiectis; quo modo Regna & Ducatus, Ecclesiæ temporaliter subiecta, Principibus sæcularibus conceduntur in feudum: & hæc sicut Concilij potest concedere; ita & imponere. Secundò, Tribuendo alicui domino vel communitati ius supremi dominij, seu Imperij, quo ab alio in sua administratione non dependeat, & consequenter ius exigendi vectigalia, quod ex illo sequitur, hæc tamen non potest ipsum Concilium immediatè & directè imponere: potest tamen indirectè, sicut dictum est de Pontifice.

Tertiò, In Imperio.

Hęc potestas est in Imperatore, qui potest tributa imponere omnibus locis Imperio subiectis, si Principes inferiores, vel Respub. legitima usurpatione hoc ius contra ipsum non præscripserunt; quatenus enim præscripserunt, eatenus ipse non potest; de quo vide sup. cap. 6. dub. 1. 2.

Quartò, In Regibus.

Est in omnibus Regibus & in alijs potestatem quasi regalem habentibus, eò quòd in sua administratione Superiorem non recognoscant. qualis est Dux Florentinus, Mediolanensis, Brabantinus, & similes: Comes Flandriæ, Hannonia, Arthesiæ, & similes; & multa Respub. vt Veneta, Genuensis.

13
Cur in solis supremis.

Petes, Quare hæc auctoritas solum est in illis, qui in suo regimine Superiorem non agnoscunt? Respondeo, Quia qui Superiorem non agnoscunt, immediatè habent auctoritatem à populo: vnde à populo accipere debent tum quæ necessaria ad sustentationem status & dignitatis; (id enim est iustum stipendium functionis, quam subeunt boni publici causâ) tum quæ necessaria ad rectam administrationem. multis enim opus habent, partim vt officialibus stipendia soluant, partim vt fines tueantur, hostes repellant, & iniurias vindicent. Itaque sicut operario iure naturæ debetur merces, & omne id quod necessarium est ad perficiendum opus prout expressè vel tacitè conuentum fuerit; ita Principi iure naturæ debentur à populo, tum iusta stipendia ad sustentandam

dignitatem, tum necessaria subsidia ad rectam administrationem. qui verò in sua administratione ab alio Superiore dependet; non à populo, sed ab eo, à quo constitutus est, & officium accipit, stipendia & necessarios sumptus accipere debet; nec vllum ius habet quidquam exigendi à populo, nisi quod ei à suo Superiore concessum fuerit. ab eodem enim debetur stipendium, à quo imponitur administratio. Vnde pater, Proreges, Gubernatores, & quousvis alios Principum Vicarios non posse tributa exigere. Idem dico de Ducibus, Comitibus, Marchionibus, qui à Principibus abolutis constituti, acceperunt dominium aliquorum oppidorum vel pagorum cum parte aliqua vectigalium, qua statim suum sustentent: cum enim in sua administratione Superiorem agnoscere debeant, non habent potestatem noua vectigalia imponendi.

Quintò, Hęc potestas est in omnibus dominis locorum, & Rebusp. quæ legitima præscriptione ius illud quasi regium, seu liberæ administrationis obinent: etsi enim ius exigendi vectigalia, quæ a Rege imposta & concessa fuerint, præscribi seu vlcipi possit contra alium, qui prætenderet ea à Rege sibi concessa, idque sine iure illo quasi regio; tamen ius imponendi & suo nomine exigendi vectigalia non potest vlcipi, nisi simul ius illud liberæ iurisdictionis vlcipiat: ex hoc enim illud dependet. Sicut ius decimarum non potest à laico nomine proprio vlcipi; quia essentialiter dependet ex titulo Ecclesiastico. Itaque cum hoc ius liberæ & independentis administrationis, quod vocatur Ius meri & mixti Imperij, possit vlcipi absque titulo, tempore immemorabili; & cum titulo, tempore quadraginta annorū, vt sup. c. 6. dub. 1. 2. ostensum est, cum Couatruuia ad reg. Possessor. p. 2. §. 3. num. 3. etiam ius imponendi vectigalia, quod ex illo sequitur, eodem tempore vlcipi potest. Vnde non rectè id negauit Alphonsus Castro l. 1. de lege pœnali, cap. 1. 1.

14
Quintò, In quibus præscriptione acquisiunt.

Notandum Primò, Ciuitates, etiam subiectas, posse suis ciuibus ob publicum bonum imponere quædam onera, quæ vocantur collecta, vt docet Caietan. v. Vectigalia iniqua; vt ad reparationem mœnium, pontium, viarum, modò non imponantur peregrinis, & id fiat per comitia, ad quæ omnes ciues, vel decani à ciuibus deputati, possint conuenire. ratio est, quia hæc collecta non debent esse coacta, sed Respub. deber in eas libere consentire, vel suffragijs maioris partis, vel duarum tertiarum, vel aliter pro consuetudine locorum. Imò potest Episcopus cum consensu Capituli, in Ecclesijs sibi pleni iure subiectis, aliquam collectam imponere ad reparationem Ecclesiarū & necessaria ministrorum alimenta, quando aliter his prouidere nequit; quia cum sit Princeps sacrorum in sua diocesi, sicut Pontifex in tota Ecclesia, habet in temporalibus eam potestatem, quæ necessaria est ad bonum spirituale in sua Ecclesia conferendum, & promouendum, nisi à Pontifice limitetur.

15
Collecta.

16
Episcopus potest collectam indicare.

Notandum Secundò, Eos qui sine legitima potestate in suis terris noua pedagia seu gabellas imponunt, vel veteres augent, vel eas, quæ prohibita sunt imponi vel augeri, exigunt, teneri ad restitutionem; quia rapinam committunt, extorquentes alienum sine legitima potestate; & insuper esse excommunicatos in Bulla Cænæ Domini, vt patet ex verbis Bullæ; in quam vide Nauarrum cap. 27. num.

17
Imponens sine potestate, vel sic imposita exigens.

num. 61. vbi docet, per exigentes intelligi etiam heredem imponentis, qui eas continuat; & publicanum seu conductorem, & famulos, qui iussu dominorum exigunt.

DUBITATIO III.

An Ecclesiastici à vectigalibus sint exempti.

18
Ecclesiastici
exempti.

Respondeo & Dico Primò, Certum est, Ecclesias & Ecclesiasticas personas & res illarum à vectigalibus soluendis exemptas esse. Probatum Primò, Ex Iure Canonico, cap. Quamquam 4. de censibus in 6. vbi Bonifacius VIII. inter cetera ait: *Cum igitur Ecclesia Ecclesiasticaque persona, ac res ipsarum, non solum Iure humano, quinimo & diuino, a secularium personarum exactionibus sint immunæ, &c. & infra: Excommunicat personas priuatas ipso facto, quæ talia ab Ecclesiasticis exigunt, & communitates subicit interdito, à quibus penes non possunt ab solui, nisi facta restitutione.* Ibidem cõtrariam consuetudine dicit esse corruptelam. Vnde sequitur, hoc ius nõ posse contra Ecclesiasticos vti capi. Idẽ sanxit Clemens V. in Concilio Viennensi, Clemens. Presenti, de censibus, vbi præcipitur Episcopis vt eiusmodi censuram excommunicationis & interdicti, quam incurunt ij qui portoria vel vectigalia ab Ecclesiasticis exigunt, publicent, & à suis publicari faciant Idem antè statutum fuerat in Concilio magno Lateranensi, sub Innocentio III. vide cap. Aduersus. 7. & cap. Non minùs. 4. de immunitate Eccles. vbi statuitur, vt post admonitionem, nisi desisterint, ipso Iure sint excommunicati.

Exigentes
excommu-
nicati.

Secundò, Probari potest ex Iure ciuili Nouella Frederici Imp. quæ incipit, Item nulla, de Episcopis & Clericis, vbi sic dicitur: *Item nulla communitas vel persona publica vel priuata collectas vel exactiones, angarias vel parangarias Ecclesijs vel alijs pijs locis aut Ecclesiasticis personis imponere præsumat, &c. & L. Sancimus 22. C. de sacrosanctis Ecclesijs, omnibus pijs locis immunitas ista conceditur.*

Petes, Vtrum etiam bona patrimonialia & alia secularia, quæ ad Ecclesiasticos vel ad Ecclesias, aut ad Monasteria deueniunt, sint immunia.

19
Etiam pa-
trimonia-
lia ipsorum
sunt exem-
pta, &c.

Resp. & Dico Secundò, Hæc esse immunitas à nouis tributis imponendis, est communis sententia DD. vide Siluestrum v. Immunitas. 1. num. 6. Probatum ex constituto. Bonifacij supra, vbi dicitur, *personas Ecclesiasticas, & res ipsarum exemptas esse, vbi de omnibus ipsorum rebus loquitur: quas intelligi esse exemptas à nouis exactionibus imponendis, quamdiu sunt Ecclesiasticorum.* Dico à nouis, quia si antequam ad illos venirent, onus aliquod certum & inuariabile annexum habebant, v.g. aliquem censum vel seruitutem Principi debitam, vel onus reparandæ viæ publicæ adiacentis, hoc etiam ab Ecclesiastica persona præstadium est, quia res quæque cum suo onere transit. cap. Cum non sit. 3. & cap. Pastoralis. 28. de decimis; vide Siluestrum v. Immunitas 1. num. 19. Secundò, Probatum ex Bulla Cænæ Domini, vbi excommunicantur omnes, qui absque speciali & expressa Summi Pontificis licentia imponunt collectas, decimas, tallias, præstantias, aut alia onera personis Ecclesiasticis, aut eorum bonis, sive Ecclesiarum aut Monasteriorum ipsorum, aut imposta exigunt, aut à sponte dan-

tribus recipiunt, aut his actibus quoquomodo cooperantur. Vbi distinguit Pontifex bona Clericorum à bonis Ecclesiarum; ac proinde loquitur non tantum de bonis Ecclesiasticis, quæ dicuntur bona Ecclesiarum, sed de quibuslibet bonis Ecclesiasticorum: quod est notandum contra Nauar. c. 27. num. 128. qui tamen c. 17. n. 202. nobiscum sentit, nam expressè affirmat, eos qui pedagia à Clericis exigunt, aut exigi iubent, incurrere censuram Bullæ Cænæ: est id, quod vehunt, important, vel asportant, sit de eorum patrimonijs vel Ecclesiasticis prouentibus. Quod autem dicitur de sponte dantibus, intelligitur quando exactor recipit ab eo, qui idè sponte dat, quia Ecclesiasticis sunt imposta, siue ab eo qui dat antequam exigatur.

Dices, Princeps habebat ius imponendi vectigal huic prædio antequam peruenisset ad Ecclesiam; hoc autem iure non debet spoliari ex eo quòd fiat Ecclesiæ: ergo tale prædium non est immunitate. Secundo, Si ista res ad Ecclesiam non perueniret, sæpè venderetur vel commutaretur cum alia re, & tunc Principi debitum esset certum vectigal, v.g. decima pars pretij, dum autem transit ad Ecclesiam vel pium locum, numquam amplius venditur; vnde Princeps nihil amplius inde commodi percipit; ac proinde merito potest legibus suis cauere ne res immobiles ad Ecclesias vel Monasteria transferantur. Hæc argumenta valde mouent eos qui rem politice considerant; ideoque Principibus consilium faciendi tales leges suggererunt.

Respondeo tamen ad Primum, Principem non habere ius imponendi vectigal prædio, nisi quamdiu illud pertinet ad personam carentem privilegio immunitatis. vnde hoc ipso, quo transit ad Monasterium, vel ad Ecclesiam fruente immunitate, amittit hoc ius. neque hoc mirum videri debet, cum Principes Christiani iam à mille & amplius annis in hoc consenserint, (vt patet ex L. Sancimus, quæ est Iustiniani) & tot læculis seruauerint, neque vlla causa est, cur possint hoc privilegium semel Ecclesiæ ad honorem Dei donatum auferre. hoc enim perinde esset atque si quis agrum, domum vel reditum Ecclesiæ semel donatum auferret. quod est manifestum sacrilegium. Simile omnino contingit, quando huiusmodi prædia transferuntur in Magnates à vectigalibus immunes: tunc enim Principes amittunt ius imponendi vectigalis, quod antè habebant.

Ad Secundum Respondeo, Numquam Principem vllum esse factum pauperiorem ex eo quòd ipse vel subditi eius fuerint liberales in Ecclesiam; vt patet in Constantino & Carolo, vtroque verè magno, & alijs plurimis. Deus enim, cuius protectione & directione regnorum administratio maxime nititur, in finitis modis exiguum illud detrimentum vectigalium, quod ipsi teruis eius condonant, compensare potest; vel calamitates & seditiones auerendo, vel prosperos successus bellorum, noua regna, vbertatem terræ, & alia huiusmodi largiendo. Sæpè fit vt ob aliquam seditionem vel bellum, (quod fortasse pietas ista & religio Principis auerisset) vno anno plus ipse amittat, quam mille annis ex huiusmodi vectigalibus percipi posset. quid tunc prodest illi politicorum istorum consilium?

Aduerte tamen, in quibusdam casibus Clericos non esse exemptos. Primò, Si negotiationem exercent, tunc enim licitè ex eo quod emunt vendunt,

Sponte
dant.

Obiectio.

20
An cedat
in damnum
Principis.

21

Resp.

22

23

Quibus
uenis Cle-
rici nõ sint
exempti.